

VIDENSPORTAL

om udsatte børn og unge

Overgreb mod unge via internettet

Hvor mange unge har erfaringer med overgreb og seksuelle opfordringer via internettet, og hvordan kan det se ud? To nationale, nordiske studier belyser området.

Af Birgit Mortensen , Socialstyrelsen

FORSKNING

Seksuelle overgreb mod børn og unge kan også foregå via internettet. Kendskab til unges erfaringer med og holdninger til dette kan kvalificere forebyggelsen af overgreb.

Et dansk studie belyser de unges tidlige seksuelle erfaringer med jævnaldrende, både frivillige og ufrivillige. Det ser også på de unges seksuelle erfaringer med voksne, før de selv er over den kriminelle lavalder. Studiet viser, at 27 % af danske unge mellem 14 og 17 år har oplevet at blive udsat for overgreb via internettet. Overgreb forstås i bred forstand, inklusive spredning af rygter om de unge eller seksuelle opfordringer. Næsten halvdelen af de unge har mødet i virkeligheden med personer, de har lært at kende over nettet.

I Sverige viser en tilsvarende undersøgelse af 18-19-årige, at det ikke er børn og unge generelt, som på grund af naivitet og manglende erfaringer risikerer at blive udsat for internetrelaterede seksuelle overgreb. Derimod er det særlige risikogrupper, som frivilligt har eksponeret sig selv eller haft problematiske møder i virkeligheden med personer, de har mødt via nettet. Disse grupper har det dårligere, har lavere selvværd, oplever mindre sammenhæng og har dårligere relationer til deres forældre, end unge generelt.

Begge studier er kvantitative, med hhv. 3700 og 3500 spørgeskemaer som empiri.

De danske forskere er ansat på hhv. Statens Institut for Folkesundhed og Psykologi på Københavns Universitet, mens forskerne bag det svenske studie

Vil du vide mere?

Bestil Carl Göran Svedin og Gisela Priebe, 2009, "Unga, sex och Internet" i: *Se mig. Unga om sex och Internet*.

(<http://www.ungdomsstyrelsen.se/unga-sex-netet>)

Karen Helweg-Larsen, Nina Schütt, Helmer B. Larsen, 2011, "Predictors and protective factors for adolescent Internet victimization" i: *Acta Paediatrica*, 2012, vol. 101. Kan lånes via bibliotek.dk (<http://statsbiblioteket.dk/videnskabeligeartikler/index.jsp?query=Predictors+and+protective+>

er ansat ved afdelingerne for børne- og ungdomspsykiatri ved Linköping hhv. Lunds Universiteter.

Målgruppe

Målgruppen for begge studier er unge, som bruger internettet som en integreret del af deres hverdag. Studierne forudsætter, at det har ændret unges syn på seksualitet i forhold til tidligere generationer. Det betyder, at tærsklen for at tage kontakt, vise interesse og tale om sex er blevet lavere, ligesom det har gjort pornografi mere tilgængeligt for unge.

Målgruppen i den danske undersøgelse fra Statens Institut for Folkesundhed er baseret på anonym, elektronisk selvrapportering fra 3707 skoleelever med en gennemsnitsalder på 15,3 år, foretaget i 2008. Det vil sige unge i afgangsklasserne fra folkeskolen eller første år på en ungdomsuddannelse.

Den svenske undersøgelse fra Ungdomsstyrelsen er også en spørgeskemaundersøgelse blandt elever. Men her er eleverne lidt ældre, i gennemsnit 18, 3 år og i gang med tredje år på en ungdomsuddannelse. Undersøgelsen omfatter i alt 3.498 elever fra 119 repræsentativt udvalgte skoler.

Undersøgelserne henvender sig til fagpersoner, der arbejder med at forebygge seksuelle overgreb mod børn og unge. Det kan være som sagsbehandlere, behandlere, pædagoger, lærere m.m.

Formål og baggrund

Formålet med det danske studie var at undersøge i hvor høj grad unge 14-17-årige var udsat for overgreb via internettet og analysere, hvad der hhv. kan forudsige og beskytte mod dette. Der har siden 1998 været kampagner og indsatser i Danmark for at informere børn og unge om sikker adfærd på nettet, og studiet skal derfor også belyse effekten af denne indsats. Forventningen var, at den grundige information om risici forbundet med at være på internettet, ville reducere de unges udsathed for at blive mobbet eller udsat for overgreb.

Formålet med det svenske studie var at undersøge hyppigheden af, at unge på sidste år i gymnasiet sælger sex for modbydelser. Samtidig beskrives unges holdninger til og erfaringer med seksuel eksponering og udnyttelse via internettet og andre interaktive medier.

Der er, ifølge det svenske studie, mange unge, som har eksponeret sig selv seksuelt på nettet og oplevet at blive kontaktet om dette. Det er bl.a. forskning om dette, som ligger bag retningslinjerne for sikker adfærd på nettet.

Det forudsættes i begge studier, at internettet er en integreret del af de unges hverdag, og at det har ændret unges syn på seksualitet i forhold til tidligere generationer. Det betyder, at tærsklen for at tage kontakt, vise interesse og

tale om sex er blevet lavere, ligesom det har gjort pornografi mere tilgængeligt for unge.

Resultater

Det danske studie viser følgende:

Omfang

- 27 % af de unge har oplevet overgreb via internettet, især at der spredes rygter om dem eller ved seksuelle tilnærmelser, især pigerne.
- Cirka halvdelen af de unge har mødt bekendtskaber fra nettet i virkeligheden, men kun i få tilfælde førte det til tvungent seksuelt samvær (for 0,5 % af drengene og 1,2 % af pigerne).
- Der er signifikant lavere risiko for overgreb via nettet, hvis forældrene følger med i de unges anvendelse af internettet.

Risikoprofil

- Unge med en risikobetonet adfærd på nettet har over tre gange så stor risiko som andre unge for at opleve overgreb via nettet. Risikobetonet adfærd defineres som unge, der indenfor det sidste år bevidst havde spredt ondskabsfulde kommentarer på nettet, eller lagt webcambilleder ud af sig selv. Der er altså et vist overlap mellem at være offer og 'gerningsmand'.
- Unge, som fortæller om følelsesmæssige problemer, antisocial adfærd, vold fra forældrene og forældres alkoholmisbrug har særlig stor risiko.

Undersøgelsen har også en positiv konklusion. De unge i Danmark er generelt bevidste om retningslinjerne for sikker chat. Der er mange, som oplever chikane via nettet, men det er ret sjældent at bekendtskaber fra nettet fører til overgreb 'offline', i virkeligheden.

Det svenske studie viser følgende:

Omfang

- Langt flere piger (25 %) end drenge (7 %) oplyser de har været udsat for en seksuel handling mod deres vilje. Heraf for ti procent af pigerne og tre procent af drengene et alvorligt overgreb, som indebar penetration.
- 14 % har oplevet at blive krænket af groft seksuelt sprog via chat med én, de kender via nettet.
- 4,4 % har lagt seksuelle billeder af sig selv på nettet eller sendt dem rundt via mobiltelefon.

Risikoprofil

- Unge, som sælger sex har for en stor dels vedkommende problemer med deres psykiske helbred, en seksualiseret adfærd og grænseoverskridende handlinger og en del har været udsatte for seksuelle overgreb.
- Salg af sex kan være at vise sig nøgen, onanere, blive filmet eller have samleje. 1,5 % af de 18-årige har i løbet af opvæksten solgt sex for en modydelse og det er lidt mere udbredt blandt drenge end blandt piger. Kontakten sker over halvdelen af gangene via internettet.
- 0,3 % af de unge har solgt sex 5 gange eller mere og kan nærme sig prostitution. Tallet har været stabilt siden 2004. Forfatterne konkluderer derfor, at internettet bruges til at skabe kontakt mellem køber og sælger, men ikke er årsagen til at børn og unge sælger sex.

Fremgangsmåde, metode og teori

I studierne indgår i Danmark 3707 besvarelser fra unge i folkeskolens afgangsklasser eller i starten af en ungdomsuddannelse. 91 % har besvaret spørgeskemaerne, og de er 15,3 år i gennemsnit.

I Sverige indgår 3498 besvarelser fra unge fra sidste år på en ungdomsuddannelse. 60,5 % har besvaret spørgeskemaerne og de er 18,3 år i gennemsnit.

Den svenske undersøgelse omfatter også en spørgeskemaundersøgelse rettet mod medlemmer af foreningen for bi-, homo- eller transseksuelle i Sverige. Denne delundersøgelse er ikke refereret her.

Begge undersøgelser omhandler skoleelever mangler de data fra unge, som ikke er i gang med en uddannelse. En del af disse unge vil have en baggrund og en situation, som gør dem særligt sårbare over for at opleve overgreb via internettet, hvorved undersøgelsen potentielt underrapporterer problemer.

De unges besvarelser indeholdt informationer om familieforhold, alkohol og stofmisbrug, udsathed for fysisk eller seksuel vold, følelsesmæssige problemer, etnicitet, sociale relationer og egen risikobetonet internetadfærd.

Forskerne har lavet en regressionsmodel, hvor den chikane, de unge måtte opleve på nettet, ses som en funktion af en række variable (f.eks. brug af internettet, vold eller seksuelle overgreb i familien, problemer med den unges psykiske helbred). Herefter testes hver variabel for sig, for at se, om der er en signifikant (ikke-tilfældig) sammenhæng, så kun de signifikante variable bliver tilbage.

Begge undersøgelser har anvendt en række standardiserede måleinstrumenter i forhold til at vurdere svarene.

Perspektivering og anbefalinger

De unge i den danske undersøgelse var generelt bevidste om sikker adfærd på nettet, og det var kun få som havde oplevet overgreb, efter at de havde mødt ansigt til ansigt med en person, de har lært at kende på nettet.

Undersøgelsen støtter derfor fortsat at give information til de unge om brugen af internettet. De unge, som har størst risiko for at opleve seksuelle overgreb via internettet, har ofte dårlige relationer til deres forældre. Derfor anbefales det i den svenske undersøgelse at forebyggelse skal målrettes de unge, frem for forældrene.

Forebyggelsen bør derudover fokusere på seksuel udvikling generelt, og på interaktive aspekter mere end på risikoen ved at sprede personlige informationer.

Endelig skal man være særligt opmærksom på risikogrupper, når man søger at forebygge seksuelle overgreb via internettet. Det er ikke børn og unge generelt, som på grund af naivitet og manglende erfaringer risikerer at blive udsat for internetrelaterede seksuelle overgreb. Men det er særlige risikogrupper, som frivilligt har eksponeret sig selv eller haft problematiske møder i virkeligheden med personer, de har mødt via nettet. Disse grupper har det dårligere, har lavere selvværd, oplever mindre sammenhæng og har dårligere relationer til deres forældre, end unge generelt.

Mere viden

- [SISO - Videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn](http://www.socialstyrelsen.dk/viso) (<http://www.socialstyrelsen.dk/viso>)
- [SISO's Inspirationskatalog til udarbejdelse af skriftligt kommunalt beredskab](http://shop.socialstyrelsen.dk/products/seksuelle-overgreb-og-fysisk-psykisk-vold) (<http://shop.socialstyrelsen.dk/products/seksuelle-overgreb-og-fysisk-psykisk-vold>)
- www.forebygovergreb.dk (<http://www.forebygovergreb.dk/>)
- www.SikkerChat.dk (<http://www.SikkerChat.dk>)

Printet: 10.06.2013

Publiceret: 16.01.2013

Sidst opdateret: 16.01.2013 kl. 15:49

Socialstyrelsen
Edisonsvej 18. 1.
5000 Odense C

Telefon: 72 42 37 00
info@socialstyrelsen.dk

EAN-nr.: 5798000354838
CVR-nr.: 26144698